



СУРХОНДАРЁ: ИЛМ ВА ТАФАККУР
SURXONDARYO: ILM VA TAFAKKUR
СУРХАНДАРЬЯ: НАУКА И МЫШЛЕНИЕ
SURKHANDARYA: SCIENCE AND CONTEMPLATION



СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ Х.УДУДИЙ ИННОВАЦИЯ ФАОЛИЯТИ ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАР
ТРАНСФЕРИ МАРКАЗИ ХАМДА СУРХОНДАРЁ ФАН ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ МАРКАЗИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ ЦЕНТРА РЕГИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ТРАНСФЕРА
ТЕХНОЛОГИЙ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ И ЦЕНТРА РАЗВИТИЯ НАУКИ И
ТЕХНОЛОГИЙ СУРХАНДАРЬИ

SURKHANDARYA REGIONAL TERRITORIAL INNOVATION ACTIVITY AND TECHNOLOGY
TRANSFER AND SURKHANDARYO SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE AND
TECHNOLOGY DEVELOPMENT CENTER

Илм келажасгимиз равнацидир

СУРХОНДАРЁ: ИЛМ ВА ТАФАККУР
SURXONDARYO: ILM VA TAFAKKUR
СУРХАНДАРЬЯ: НАУКА И МЫШЛЕНИЕ
SURKHANDARYA: SCIENCE AND
CONTEMPLATION

Илмий маџолалар журналы

N-2 2023



ТАЪСИСЧИЛАР;
СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ Х.УДУДИЙ ИННОВАЦИЯ ФАОЛИЯТИ ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАР ТРАНСФЕРИ
МАРКАЗИ ХДМДА СУРХОНДАРЁ ФАН ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАРКАЗИ
ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

Х,ар чоракда 1 марта чиқади.

**Jurnal 25-05-2020 yil. №11-079
raqami bilan ro'yxatga olingan.**

О'zbekiston Respublikasi OAK ning 2021 yil
12 dekabrda № 01-06/25-04 raqamli xati
asosida ro'yxatga olingan.

Ommaviy axborot vositasi davlat
ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risida
GUVOHNOMA N-11-079.

My.gov.uz. Yagona interaktiv. davlat
xizmatlari portali.
N 8102-325e-cd96-f50a-53b3-3119-7970

Hujjat yaratilgan sana: 2020-05-25.

Ariza raqami: 19051279.

НАШР ИНДЕКСИ 190-111.

ЖУРНАЛ «ADAD PLYUS» МЧЖ
матбаа булимида чоп этилди.
Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани,
Бунёдкор кучаси 28-уй.
Босишга рухсат этилди: 22.05.2023.
Когоз бичими 60x84 1/8.
Босма табағи 12,0. Офсет босма.
Офсет қ;огози. Адади 100.
Баҳоси келишилган нарҳда.
Буюртма № 19.

Техник ходимлар:
Хидиров Холмат
Мамаражабов Гайрат
Умаров Икром
Сахифаловчи:
Кушкова Мохигул

Таҳририят манзили: Сурхондарё вилояти
Термиз шаҳри "Баркамол авлод" кучаси 43 уй.
tursunovsafullo12@mail.ru
Тел: 876 223 07 66.
+99 891 577 90 50,
+99 894 200 49 55,
+99 891 229 22 29.

Бшш муҳаррир:

Главный редактор:

Chief Editor:

Турсунов Сайпулла Нарзуллаевич

Тарих фанлари доктори, профессор

Термиз давлат университети

Бшш муҳаррир уринбосари:

Заместитель главного редактора:

Deputy Chief Editor:

Кобулов Эшболта Атамуродович

Тарих фанлари доктори, Термиз давлат

университети, Педагогика институти директори

Журналнинг илмий котиби:

Умуркулов Бекпулат филология фанлари

доктори, Термиз давлат университети

ТАХ,РИР ХАЙЪАТИ:

Марахимов Авазжон
Тураев Назар
Муртазоева Раҳбархон
Сағдуллаев Анатолий
Абдуллаев Улугбек
Ашуров Адхам
Дониёров Алишер
Шамсиддинов Рустам
Эшов Баходир
Обломуродов Наим
Мухаммадиев Раҳмон
Эргашева Юлдуз
Буриев Очил
Давлатова Саодат
Гофоров Шокир
Худой^улов Абдулла
Пардаев Тошкенбой
Рахимов Фанишер
Холмунинов Жуманазар
Турсунов Нурулло
Холмунинов Хусан
Тухтаев Абдугани
Хайитов Шодмон
Ирис^улов Олимжон
Саидов Илхом
Якубова Диларам
Саидов Бахтиёр
Акчаев Фаррух
Усмонов Муртоз

ЖАМОАТЧИЛИК

КЕНГАШИ:

Турдиев Тоштемир
Убайдуллоева Барно
Курбонова Манзилла
Раҳмонов Фаҳриддин
Ёрматов Фаҳриддин
Чориев Рузимурад
Косимов Асрориддин
Воҳидов Шодмон
Кодирова Дилбар
Раҳимов Баходир
Юнусова Хуршида
Тураев Хайит
Хасанова Нодира
Бобожонова Дилором
Эшощулов Абдужаббор
Алланов Килич
Тилекулов Гаухар
Али^улов Рустам
Мирзаев Ибодулло
Панжиев Нормамат
Жабборов Шоира
Чориев Иргаш
Хртамов Очилди
Турсунов Жавли
Файзуллаева Мавлуда
Туропова Мохдил

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТ ВА МАНБАЛАР РУЙХАТИ:

1. Турсунов.С.Н.ва бошқалар.Сурхондарё тарихи. -Тошкент: Шарк, 2004. - Б. 480-481.
2. Мустакил Ўзбекистоннинг янги тарихи, 3 китоб. -Тошкент: Шарк, 2000. - Б. 298.
3. Ўзбекистон Республикаси ЭнциклопедиясиДомуслар бош тахририяти.-Тошкент: Ўзбекистон, 1997. - Б. 231.
4. Народное хозяйство Узбекской ССР 1988 й. -Ташкент: Узбекистан, 1989. - С. 162.
5. Халк сузи, 1991, 20 ноябрь. - Б. 2-3.
6. Ўзбекистон Республикаси Миллий Давлат архиви. И 8-фонд, 1-руйхат, 323-хужжатлар, 14-16-68-варақлар.
7. Сурхондарё вилояти статистика бош бошқармаси 1993 йил. 12.02. 67-69 б.

ТРАНСПОРТ ТАРМОКЛАРИНИНГ СУРХОН ВО^А ИҚТИСОДИЁТИДАГИ А^АМИЯТИ

Хидиров Холмамат Джураевич,

Термиз давлат университети

Жаҳон тарихи кафедраси уқитувчиси,

тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

Аннотация: Дунёнинг ривожланган мамлакатларида глобаллашув ва урбанизация жараёнларининг жадаллашуви тараккиётнинг асосий таянчи булган замонавий транспорт тизимининг интенсив тараккиётини тақозо этмоқда. Бу эса, жаҳоннинг турли давлатларида транспорт тизимининг жаҳон андозаларига мос ҳолда ривожланиш тенденцияларини турли тарихий даврлар контекстида урганишга булган қизиқишнинг ортисига олиб келмоқда.

Калит сузлар: Сув транспорти, Аракс, Укуз, Окс, Жайхун, Термиз дарёси, Вахандарё, Помирдарё, Гунт, Бартагдарё ва Ванч, Бурдагуй қалъаси, Эски Термиз.

Аннотация: Ускорение процессов глобализации и урбанизации в развитых странах мира требует интенсивного развития современной транспортной системы, являющейся главной опорой развития. Это приводит к повышению интереса к изучению тенденций развития транспортной системы разных стран мира в соответствии с международными стандартами в разрезе разных исторических периодов.

Ключевые слова: Водный транспорт, Аракс, Окуз, Окс, Джейхун, река Термез, Вахандарья, Помирдарья, Гунт, Бартагдарья и Ванч, замок Бурдагуй, Старый Термиз.

Abstract: The acceleration of the processes of globalization and urbanization in the developed countries of the world requires the intensive development of the modern transport system, which is the main support of development. This leads to an increase in interest in studying the development trends of the transport system in different countries of the world in accordance with the international standards in the context of different historical periods.

Key words: Water transport, Araks, Okuz, Oks, Jayhun, Termiz River, Vakhandarya, Pomirdarya, Gunt, Bartandarya and Vanch, Burdaguy Castle, Old Termiz.

Жаҳон транспорт тизимида сув ва ҳаво транспотларининг урни жуда каттадир. Айниқса, халқ ҳужалиги тараккиётида сув транспортининг аҳамиятини алоҳида қурсатиб ўтиш зарур. Транспортнинг ўшбу тури арзон ва қулай бўлиб, катта миқдордаги юкларни керакли манзилга етказиб бера олади. Ҳолаверса, сув транспорти мамлакат тараккиётида муҳим роль ўйнайди. Агар ер юзидаги юксак ривожланган давлатларга назар ташласак, уларнинг ҳаммаси денгиз ёки жаҳон океанига чиқиш имконини берувчи йирик даё бўйларида жойлашганлигига ғувоҳ бўламиз.

Урта Осиёда XIX аср иккинчи ярмида Бухоро амирлигининг Россия империяси протекторатига айлантирилиши натижасида амирликнинг асосий савдоси рус бозорига йуналтирилади. Шунингдек, Россия империяси Урта Осиё орқали Афғонистон ва Ҳиндистонга нисбатан келажакда ҳарбий-стратегик мақсадларини амалга оширишда Сурхон воҳаси қулай стратегик жойлашуви муҳим аҳамиятга эга эди.

Сув транспорти Сурхон воҳасида қадимдан бошлаб ривожланган. Негаки, воҳадан жанубда жойлашган улкаларга бориш учун Амударёдан утиш лозим бўлади. Амударё тарихий манбаларда Аракс, Укуз, Окс, Жайхун, Термиз дарёси номлари билан аталган. Бу дарё нафакат Марказий Осиёда, балки жаҳондаги йирик дарёлардан бири бўлиб ҳисобланади. Амударё Ҳиндикуш тоғининг 4000 метр баландликдаги шимолий ёнбағридан бошланиб, Помирдарёга келиб қушилгунча Вахандарё деб аталади. Зарқулдан оқиб чиқадиган Помирдарё Амударёнинг иккинчи манбаи ҳисобланади. Помирдарё эса бошланишидан Вахшга келиб қушилгунча Панж, яъни беш дарё номи билан (Вахандарё, Помирдарё, Гунт, Бартангдарё ва Ванч) аталган. Амударёнинг узунлиги бошланиш қисми билан бирга ҳисобланганда 2620 км. ни ташкил қилади. Сурхондарё ва ʻорасув дарёси Амударёнинг охириги ирмоқлари бўлиб, кейинги 1400 км масофада унга битта ҳам бошқа ирмоқ қушилмайди. Дарё ʻорақум ва ʻизилқум чулларида утиб, сувини Орол денгизига қуяди.

Тарихий манбаларда ҳозирги Сурхон воҳсида Амударёдан жанубга утадиган еттига кечув бўлганлиги қайд этилади. Булар: Эски Термиз, Шуроб, Чучкагузар, ʻорақамар, Паттакесар, Айритом ва Хотинрабоддир. Бу кечувлар турли даврларда фаолият юритган бўлиб, энг қадимийлари Эски Термиз ва Шуроб ҳисобланади. Бу шаҳарларда кема тухтайдиган порт бўлган. Термизда портнинг мавжудлигига сабаб, биринчидан, бу ер дарёдан кечиш учун қулай жой, иккинчидан, Бактрия пойтахти Бактра шаҳридан Термиз орқали Сугдиёна пойтахти Марокандга энг яқин йул утган. [1,В.27]

Ҳофизи Абрунинг маълумотига қура, Термиздан унча узок бўлмаган жойда, Амударё бўйида энг қадимги кечув жойи бўлган. У Термиздан анча илгари асос солинган. Александр Македонский ушбу кечув ёнида Бурдағуй қалъасини қурдиради. Бу аҳолиси гавжум, ҳунармандчилик маркази бўлиб, унда қайиксозлар ва “шоҳ кечуви”га хизмат қиладиган қайикчилар яшар эди. Бурдағуй сузи юнонча “мехмонхона” маъносини беради.[2,В.93] Ҳофизи Абру томонидан қайд этилган Бурдағуй кечуви Термиздан 30 км ғарбда, ҳозирги Шуроб қишлоғи урнида бўлганлиги аниқланган. Инглиз шарқшуноси В.Ф.Минорскийнинг фикрича, Бурдағуй асосида юнонча бузиб қурсатилган “пандоки” - мехмонхона сузи ётади ва у бир қатор шарқ тилларига ҳам кириб қолган. Б.Аҳмедовнинг фикрича, бу кечув Махмуд ибн Валининг асарида Яргоҳ ёки Ярдағу деб аталган. [3,В.95]

Хитойлик элчи Чжан Цянь Амударёни Гуй-Шуй деб атаб, уни кема юрадиган, савдогарлар молларини узок масофаларга олиб кета оладиган сув йули сифатида тилга олган. Полибийнинг (милoddан аввалги 201-120 йилларда) таъкидлашича, «Окс (Амударё) қатта кема юрадиган дарё бўлиб, ирмоқлари ҳисобига, Бактрияга келганда, жуда йириклашиб кетади».

Термиз дарё порти Туроннинг энг жанубида, дарёнинг кечув жойига яқин, нисбатан баландроқ жойида қурилган. Гарчи бу ердан Амударё бурилиб окса-да, қирғоқларини ювиб кетмаган. Чунки Термиз қаттиқ қоялардан иборат тағлик устида барпо этилган. Юнон тарихчиси Арриан Флавийнинг (тахминан 95-175 йиллар) ёзишича, Окснинг қенглиги олти стадий келади. У жуда чуқур бўлиб, оқими уюримли ва қучли. Шу боис, Александр Македонский қушини унинг кечувидан утгунча қуплаб отларидан айрилган. [4,В. 3,30,6]

Араблар босқини даврида ҳам Амударёдан сув йули сифатида қенг фойдаланишган. Масалан, Абу Жаъфар Муҳаммад ибн Жарир ат Табарий (839-923 йй)нинг ёзишича, ʻутайба Чаганиён юқорисидаги Шуман ва Аҳарунга юришидан қайтишда, Амударёда қайикка утириб, Чоржуйга боради.

Термиз Амударё юқори ҳавзасининг асосий порти бўлган. ʻолаверса, Термиз минтақалараро транзит савдони амалга оширган. Шаҳарга қелган қарвонларга хизмат қилиш учун қупгина қарвонсаройлар қурилган эди. Ал-Муқаддасийнинг ёзишича, Термизда қуплаб кемалар қурилган.

Чоржуйдан Термизгача ва пастга караб Турткулгача килинадиган катнов бир ойга якин вактни олар эди. Кам юк кутарадиган флотни Амударёда асосан кайиклар ташкил килар ва уларнинг сони 1500 тани ташкил киларди. Бу кайиклар маҳаллий урмонларда етиштирилган толлардан ясалган эди. Толлар асосан хул томирлари билан олинар ва ёғоч шираси билан буялар, бу эса ёғочни чириб кетишидан асрар эди. Маҳаллий толдан ясалган, палубаси булмаган ёғоч кемалар 20-40 тоннагача юк кутарар эди.[5,В.45] Бу кемаларнинг ташки корпуси каттик чоркирра(брус)лар билан узаро бириктирилган эди. Бундай кайиклар унчалик кувватли булмай, вазни ҳам огир ва бошқаришда катта кийинчиликлар тугдирар эди.

Урта Осиёга Сибирнинг нина баргли урмонларидан ёғочлар кесиб келтирилиши натижасида рус хунармандлари улардан енгил кайиклар ясай бошладилар. Бу кемалар кейинчалик “урис кемалари” деб атала бошланди. Енгил кайиклар купайиши билан маҳаллий тол кайиклар истеъмолдан чикиб кетди. Термиз шахрига барча юклар Самарканддан куруклик йуллари ва Амударё оркали олиб келинар эди. Тошкентдан ва Самарканддан юкларни етказишдаги кийинчиликлар бу ерга темир йул тортиб келиш масалаларини хал килиш вазифаларини куймокда эди

Урта Осиё дарёчилари ва денгизчилари каторида Термиз дарё порти хизматчилари ҳам иккинчи жаҳон уруши йилларида фидокорона меҳнат килдилар. Кемачилар техника ва харбийларни, харбий юклар ва озик-овкатлар ва пахта ташишда катта хизмат курсатдилар. Урушдан кейинги йилларда иттифокдош республикаларда пахта экилишининг купайиши натижасида кемачиларга пахта ташиш учун эҳтиёж катта булди. Совет ҳукуматининг 1947 йилги қарорига қура, Термиз кемачилар флоти яна қушимча 70 та гилдиракли ва винтли кемалар ва 75 та кемалар ёрдамида тортиб юриладиган қушимча юк ташувчи мосламалар билан таъминланди. Кемаларнинг техник ва эксплуатация хизматларини ошириш мақсадида уларни қайта усқуналаш ва таъмирлаш бўйича катта ишлар олиб борилди. 1950-йилларда Термиз дарё порти замонавий ҳолда келтирилган. Энди тугридан-тугри темир йул ва сув транспорти оркали юкларни ташиш масаласи хал этилди. Натижада юк ташиш 282 минг тоннага етди. Портда саралашда қул меҳнати қуп талаб киладиган юклар сони камайиб, комплекс механизация ёрдамида 243 минг тонна юк кемаларга ортилди.

Умуман олганда, Сурхондарё вилоятида транспорт хизмати йилдан-йилга маълум маънода яхшиланиб борган бўлса-да, соҳада хали мавжуд камчиликлар қуп эди, транспорт таъминоти етарли булмаганлиги сабабли белгиланган режалар уз вақтида бажарилмай қолган ҳолатлар қуп эди.

Транспорт тармоқларининг асосий тури ҳисобланган сув, авиация ва қишлоқ ҳужалигига хизмат қилувчи тизимлар халқ ҳужалиги учун муҳим ҳисобланиб, Сурхондаёнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётига салмоқли ижобий таъсир курсатди. Айниқса сув транспорти харбий-иқтисодий стратегик соҳа сифатида Россия, совет ҳокимияти, сунгра эса Ўзбекистон мустақиллиги йилларида халқ ҳужалиги соҳаси учун хизмат қилди. Айниқса, чегара хавфсизлигини таъминлаш, дарёнинг экологик муҳитини сақлаш, дарё суви ҳамда қирғоқлари билан боғлиқ усимликлар ҳамда ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилиш борасида қатор муҳим ишлар амалга оширилди. Мустақиллик йилларида Термиз дарё портини қайта таъмирлаш, янги замонавий техник жиҳозлар ва замонавий билимга эга ишчи-ҳодимлар билан таъминлаш ишлари жадал олиб борилди.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТ ВА МАНБАЛАР РҲЙХАТИ:

1. Турсунов С Н ва бошқалар, Сурхондарё тарих қузгисида. - Тошкент: Шарқ, 2001. - Б.27.
2. Бартольд В.В. Ҳафиз-и Абру и его сочинения // Сочинения. Том VIII. -Москва: Наука, 1973. -С. 93.
3. Махмуд ибн Вали. Море тайн. Ташкент, 1977. -С. 95, 137, прим. 445.
4. Арриан. Поход Александра. Книга 3, 29, 2-6; Книга 3, 30, 6.
5. Ўзбекистон Миллий архиви, И 303-фонд, 2-руйхат,144-иш,45-варак.

Хидиров Холмамат Джураевич. Термиз давлат университети Жаҳон тарихи кафедраси уқитувчиси, тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD). Транспорт тармоқларининг сурхон воҳа иқтисодиётидаги аҳамияти.....56

Bokiyev Anvar Axmedovich. Termiz davlat universiteti O'zbekiston tarixi va manbashunoslik kafedrasida o'qituvchisi, Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). “2016-2022 yillarda himoyasi e'lon qilingan PhD dissertatsiyalarida O'zbekiston tarixi davrlarining yoritilish tahlili (07.00.00 - Tarix fanlari ixtisosligi misolida)”.....59

Менглибоев Акмал Холтураевич. Денов тадбиркорлик ва педагогика институты тарих ва фалсафа кафедраси уқитувчиси тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD). Миллий озодлик ҳаракатининг иккинчи босқичи ва тарихий таҳлиллари (Сурхондарё округида мисолида)64

Toshov Kamoliddin. Termiz davlat universiteti Jahon tarixi kafedrasida o'qituvchisi. tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). Surxon vohasi ahlining frontdagi qahramonliklari..... 68

Ergashev Mavlon Eshniyozovich. Termiz davlat universiteti Jahon tarixi kafedrasida o'qituvchisi, tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). Chag'oniyon davlatining iqtisodiy asoslari..... 73

Эргашева Сайёра Абдусоатовна. Термиз давлат университети Жаҳон тарихи кафедраси катта уқитувчиси. Сурхондарё вилояти анъанавий хунармандчилик артеллари турлари75

Алимухамевова Нодира Ядгаровна. Тошкент ирригация ва кишлок хужалигини механизациялаш муҳандислари институти “Гуманитар фанлар” кафедраси катта уқитувчиси. Янги Ўзбекистонда миллий идентиклик масалалари.....80

Саидусмонмон Шаропов Саидахмедович. Термиз давлат университети Жаҳон тарихи кафедраси уқитувчиси. Бухоро амирлигининг жануби-шарқий шаҳарларида ижтимоий аҳволи..... 84

Choriyev Sanjar Hamzayevich. Termiz davlat universiteti Jahon tarixi kafedrasida o'qituvchisi. Boltajon Sodiqov- tarixiy va adabiy mulohaza.....87

Nazarov Otabek Muzrobovich. Termiz davlat universiteti tadqiqotchisi. “Paxta ishi”ning matbuotda yoritilishi..... 90

Хужанов Нуриддин Зиёдуллаевич. Самарканд давлат университети таянч докторанти. Сугд ва Уструшона: араблар босқини арафасидаги отёсий жараёнларда..... 93

Косимов Абдисаттор Чориевич. Термиз давлат университети Жаҳон тарихи кафедраси тадқиқотчиси. Сурхондарё округида қўйчилик соҳасини давлат назоратига олиш бўйича олиб борилган чора ва тадбирлари: натижалар ва муаммолар..... 100

Мирзаджанов Бахтиёр Тулкунович. PhD. Наманганский государственный университет. Вопросы представления национальных кадров в государственных органах Туркестана105

Курбанов Бахтияр Журабаевич. Наманган давлат университети Тарих кафедраси катта уқитувчиси. XX асрнинг 20-30-йилларида Ўзбекистонда темир йул тармоқларининг қурилиши ва иқтисодий эҳтиёж..... 109

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ Х.УДУДИЙ ИННОВАЦИЯ ФАОЛИЯТИ ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАР
ТРАНСФЕРИ МАРКАЗИ ХАМДА СУРХОНДАРЁ ФАН ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ МАРКАЗИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ ЦЕНТРА РЕГИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ТРАНСФЕРА
ТЕХНОЛОГИЙ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ И ЦЕНТРА РАЗВИТИЯ НАУКИ И
ТЕХНОЛОГИЙ СУРХАНДАРЬИ

SURKHANDARYA REGIONAL TERRITORIAL INNOVATION ACTIVITY AND TECHNOLOGY
TRANSFER AND SURKHANDARYO SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE AND
TECHNOLOGY DEVELOPMENT CENTER

Илм келажасгимиз равнацидир

СУРХОНДАРЁ: ИЛМ ВА ТАФАККУР
SURXONDARYO: ILM VA TAFAKKUR
СУРХАНДАРЬЯ: НАУКА И МЫШЛЕНИЕ
SURKHANDARYA: SCIENCE AND
CONTEMPLATION

Илмий маҷолалар журналы

N-2 2023

«СУРХОНДАРЕ: ИЛМ ВА ТАФАККУР» ЖУРНАЛИДА ЧОП ЭТИЛАДИГАН ШОЛАЛАРГА ЦУЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР

1. Журнал тахририятига таъдим этилаётган мақолага 1) муаллиф(лар) ишлаётган муассаса раҳбариятининг йўлланма хати; 2) эксперт хайъати далолатномаси 2 нусхада; 3) мақола ёзилган фан йўналиши бўйича фан доктори имзолаган (имзо тегишли тартибда тасдиқланган бўлиши лозим) таъриз-тавсия илова қилинади (Изоҳ,: Бу талаб четдан келадиган мақолалар учун).

2. Мақолалар ўзбек, рус ёки инглиз тилларида ёзилиши мумкин.

3. Ҳайси тилда ёзилишидан қатъи назар, мақолага ўч тилда - ўзбек, рус ва инглиз тилларидаги аннотацияси ҳдмда таънч суз ва иборалар (калит сузлар) илова қилинади.

4. Мақола журнал тахририятига «Microsoft Word» дастурида («Times New Roman» 14 ўлчамли шрифтда, сатрлар ораси бир ярим интервалда) терилган ҳ,олда икки нусхада, электрон варианты (флешка ёки СБда) билан топширилади.

5. Мақоланинг умумий ҳ,ажми (раем, жадвал ва диаграммалар билан биргаликда) 8- 10 саҳ,ифадан, илмий ҳабарларнинг ҳ,ажми 4-5 саҳ,ифадан ошмаслиги талаб этилади. Мақоланинг бир нусхаси муаллиф(лар) томонидан имзоланади.

6. Муаллифнинг фамилияси, исми шарифи, иш жойи, лавозими, ў билан боғлиниш мумкин бўлган манзил (ўй ваҳизматтелефон рақамлари, электрон почта) курсатилади.

7. Агар мақолага раем, жадвал, диаграмма, схема, қизма, турли график белгилар қиритилган бўлса, ок;-қ;ора рангларда қизилган бўлиши, аниқ; ва равшан тасвирланиши, қ;исқ;артмаларнинг тулик; изоҳ,и ёзилиши лозим. Рангли раем, жадвал ва диаграммалари мавжуд мақолалар фақат истисно тарзида, қушимча ҳ,аражатларни муаллифлар ҳ,исобидан қоплаш шарти билангина қабул қилиниши мумкин. Формулалар матнга маҳсус компьютердастурларида қиритилиши керак.

8. Иқтибос олинган ёки фойдаланилган адабиёт сатр ости изоҳ,и тарзида эмас, балки мақола охирида умумий рўйхатда курсатилади. Матн ичидаги қучирмадан сўнг иқтибос олинган асарнинг рўйхатдаги тартиб разами ва саҳ,ифаси квадрат қ;авс ичида берилади. Бу ўринда қитоб, тўплам, монографиялар ўчун муаллифларнинг исм- фамилиялари, манбанинг тулик; номи, нашр қурсатқичи (шаҳ,ар, нашриёт ва нашр йили) курсатилади. Журнал мақ;олалари ва бошқ;а даврий нашрлар ўчун муаллифларнинг исм- фамилиялари, мақ;ола номи, журнал номи, йили ва сони, саҳ,ифа номери курсатилади.

9. Юқоридаги талабларга жавоб бермайдиган мақолалар тах,ририят томонидан қабул қилинмайди ва қуриб қичилмайди.

10. Тахририятга таъдим қилинган мақола энг аввал муаллифлик нуқтаи назаридан текширилади. Матнда плагиат аниқланган таъдирда мақолани қуриб қичиш тўхтатилади. Тах,ририят плагиат ҳ,олати аниқланган мақолалар юзасидан муаллиф фаолият юритаётган муассасага қучириб олинган манбаларни илова қилган ҳ,олда аҳборот юбориши мумкин. Плагиатга йўл қўйган муаллифларнинг мақолалари кейинги ўч йил давомида қабул қилинмайди.

11. Муаллифлик жихдтидан текширўдан ўтган мақола тах,ририят томонидан ўрнатилган тартибда таъризга берилади. Мақола таъриздан қайтғач, агар зарўр бўлса, барча савол ва эътирозлар бўйича муаллифга қайта ишлаш ўчун таъдим этилади. Мақола нусхалари муаллифларга қайтарилмайди.

12. Ижобий таъриз олган мақола тах,ририят томонидан қабул қилинган саналади. Журнал тахририяти мақола матнини қисқартириш ва ўнга тах,ририй ўзгартиришлар қиритишга ҳ,ақлидир.

13. Профессор-ўқитўчилари томонидан таъдим қилинган мақолалар муайян йўналишлар бўйича тахририят аъзоларининг ёки фан докторларининг таъриз-тавсияси (тегишли тартибда тасдиқланган бўлиши лозим) асосида қабул қилинади.